

SVEUČILIŠTE U RIJECI
FILOZOFSKI FAKULTET U RIJECI
RIJEKA

Sara Glavičić

AMERIČKI RAT ZA NEZAVISNOST I POSTANAK AMERIČKE NACIJE

- završni rad -

RIJEKA, 2019.

SVEUČILIŠTE U RIJECI
FILOZOFSKI FAKULTET U RIJECI
RIJEKA

Američki rat za nezavisnost i postanak američke nacije

- završni rad -

STUDIJ: Dvopredmetni studij povijesti i engleskoga jezika i književnosti

AKADEMSKA GODINA: 2018/2019.

MENTOR: doc. dr. sc. Maja Ćutić Gorup

STUDENTICA: Sara Glavičić

Rijeka, rujan 2019.

Sažetak

Cilj ovoga rada jest opisati i objasniti temelje američke nacije i Američke revolucije. Nastanak jedinstvenoga društva prati se od kolonijalnoga razdoblja američke povijesti, preko izbijanja revolucije, pa sve do svršetka Rata za nezavisnost. Prikazuju se temeljni procesi i čimbenici koji su doveli do formiranja vlastita nacionalnoga identiteta, poput prosvjetiteljske misli i Velikog vjerskog buđenja, te kulturnog, gospodarskog i političkog razvoja Trinaest američkih kolonija. Također su prikazani događaji koji su direktno uzrokovali potrebu za odcjepljenjem od matice Engleske. Ističe se rigidna politika britanskih vlasti prema kolonijama, naročito kroz prizmu kršenja fundamentalnih kolonijalnih prava putem nepravednih poreza i restrikcija u američkoj ekspanziji prema Zapadu. Također je istaknuta uloga koju je Deklaracija nezavisnosti odigrala za američku slobodu te kako su načela koja je promicala ostavila neizbrisivi trag na ostatak svijeta.

Ključne riječi: kolonije, porezi, odcjepljenje, revolucija, Rat za nezavisnost, Deklaracija nezavisnosti

Sadržaj

1. Uvod.....	1
2. Povijesni kontekst: kolonijalno razdoblje	2
2.1. Sustav vlasti i gospodarski položaj kolonija.....	3
3. "Tko je onda Amerikanac, taj novi čovjek?"	4
3.1. Društvo i kultura tijekom 17. i 18. stoljeća	4
3.2. Rast populacije i Veliko vjersko buđenje	6
4. Na putu prema nezavisnosti.....	7
4.1. Francusko-indijanski (Sedmogodišnji) rat	7
4.2. Kolonijalna previranja nakon Francusko-indijanskog rata: počeci Američke revolucije.....	8
4.3. Oporezivanje bez zastupstva	9
4.4. Bostonska čajanka	11
5. Prvi Kontinentalni kongres: zadnja stanica pred ratom.....	12
6. Rat za nezavisnost i Drugi kontinentalni kongres	13
6.1. Deklaracija nezavisnosti: temelj američke slobode.....	15
6.2. Posljedice potpisivanja Deklaracije nezavisnosti	18
6.3. Kraj rata.....	19
7. Službeni svršetak revolucije i uspostava središnje vlade	20
8. Zaključak.....	21
9. Literatura	22

1. Uvod

Korijene američke nacije pronalazimo još u kolonijalnome periodu američke povijesti. Američki je čovjek, sukladno njegovim puritanskim temeljima, bio skroman, marljiv, radišan i poduzetan. Te su se vrijednosti zadržale i prenijele na svakoga novoga doseljenika. U stotinjak godina, kolonije su razvile jedinstveno društvo koje je u potpunosti odudaralo od europskoga. Ono nije poznavalo zastarjele europske običaje i institucije, već je pronašlo vlastiti, posebni put prema gospodarskom, kulturnom, društvenom i političkom razvitku. Stoga su, do Francusko-indijanskog rata (od 1754. do 1763. godine) kolonije dosegle visoki stupanj samouprave i zavidnu gospodarsku snagu.

Konkretni problemi izbili su na površinu u periodu nakon Francusko-indijanskog rata, kada je Britanija prekinula s politikom "zdravoga nemara" i ponovo se okrenula kolonijama. Tiranska i nepravedna vlast od strane britanske krune rezultirala je ozbiljnim krizama i pobunama kolonijalnog pučanstva, koje su naposljetku kulminirale Ratom za nezavisnost.

Temeljni je dokument američkoga odcjepljenja od matice upravo Deklaracija nezavisnosti, koja prva u svijetu ističe temeljna ljudska prava i slobode. Ona odražava prosvjetiteljska načela koja su, tijekom 18. stoljeća, uvelike utjecala na američko društvo, politiku, prosvjetu, kao i na sve ostale aspekte života. Deklaracija nezavisnosti živi je dokaz kako su Amerikanci bili ispred svoga vremena, te kako je odvajanje od Engleske bilo uistinu nužno za njihov prosperitet. Stoga će u ovome radu biti prikazani neki temeljni procesi koji su doveli do stvaranja zasebnoga američkoga identiteta i razlozi odcjepljenja od britanske matice.

2. Povijesni kontekst: kolonijalno razdoblje

Za razliku od ostalih zemalja koje su se našle pod britanskom krunom i postale britanskim kolonijama, američko je kolonijalno razdoblje vrlo karakteristično. Jedan je od jedinstvenih razloga američkoga puta prema nezavisnosti upravo činjenica kako su se Sjedinjene Američke Države gradile na teritoriju Novoga svijeta, daleko od europskog tla. Novi je svijet bio gotovo netaknuto prostranstvo, koje je simbolički predstavljalo svježi početak za europske naseljenike koji su bježali pred ratom, netolerancijom, siromaštvom, gladi, te općenito tadašnjim europskim poretkom. No, kakvi god im razlozi bili, svima je cilj bio isti – a to je nova šansa za boljim životom u Novome svijetu.

Na istočnome dijelu sjevernoameričkog kontinenta, odnosno na području koje opasuje Atlantski ocean, Britanci su tijekom 17. i 18. stoljeća osnovali Trinaest kolonija, od područja Nove Engleske na sjeveru pa sve do Floride pod španjolskom vlašću na jugu. Tijekom tih dvaju stoljeća, na spomenutom području, od većinski britanskih iseljenika izrodilo se kulturološki i politički jedinstveno društvo.

Čimbenici i okolnosti koje su dovele do revolucije i naposljetku osnutka nove nacije raznolike su, te među njima svakako ubrajamo razvijanje vlastitoga modela političkog sustava, ekonomije, školstva i društva. No, glavni čimbenik te ujedno i katalizator svih ostalih, jest upravo nekompetentnost britanske vlade u osnivanju i održavanju prekooceanskog kolonijalnog carstva.

Kolonijalni period američke povijesti ističe se po nedostatku upravljačkog utjecaja britanske vlade.¹ Taj nedostatak proizlazi iz činjenice da se Engleska polovicom 17. stoljeća pokušavala nositi s unutarnjim poteškoćama, prvenstveno s izbijanjem Građanskoga rata. Svojim se kolonijalnim prostranstvima u Sjevernoj Americi mogla posvetiti tek 1660. godine, restauracijom dinastije Stuarta i monarhije. Stoga su potrebe za dominacijom na sjevernoameričkome teritoriju djelomično proizlazile iz želje da se nagrade povlašteni britanski građani koji su podržavali dinastiju Stuart. Što je još važnije, u zori imperijalizma britanskim je vlastima u cilju bilo svesti konkurenciju na minimum.² Širenje engleskoga utjecaja je stoga imalo dvojako značenje. Prvo je vanjskopolitičkoga karaktera, tj. pokušaj britanskih vlasti da umanje značaj i prijetnju konkurentnih kolonizatora, poput Nizozemske i Španjolske. Drugo se,

¹ Cincotta, H. (1998). *Američka povijest: kratki prikaz*, str. 38.

² May, H., McMillen, N.R., Sellers, C. (1996). *Povijest Sjedinjenih Američkih Država*, str. 17.

barem na početku kolonizatorskih poduhvata, tiče unutarnje politike, odnosno smirivanja i oporavka same Engleske. No, korak koji je britanskim vlastima trebao osigurati preookeansku vladavinu, u narednih je stotinjak godina uzrokovao suprotni učinak.

2.1. Sustav vlasti i gospodarski položaj kolonija

U prvoj polovici 17. stoljeća osnivale su se tzv. vlasničke kolonije, odnosno *proprietary colonies*. Raznim poveljama, britanski je monarh tim kolonijama podario određenu razinu samouprave, naročito na području Nove Engleske. "Vlasnici" su kolonija svojim građanima obećavali kojekakve slobode, poput vjerske tolerancije, određene količine vlastite zemlje, te predstavničku vlast, kako bi na svoj teritorij privukli što više doseljenika koji će doprinijeti gospodarskom rastu pojedine kolonije. Uskoro je većina, kao posljedica unutarnjih konflikata u samoj Engleskoj i težnjom za centralizacijom, naposljetku stekla status kraljevskih kolonija. Vrhovnu vojnu i civilnu vlast pojedine kolonije obnašao je guverner, kojeg je imenovao kralj.

Engleska je u to vrijeme bila zaokupljena konfliktima na europskom tlu, prvenstveno s Francuskom. No, održavanje ravnoteže sila nije ju smjelo odvratiti od ekonomske važnosti koju predstavljaju kolonije. Amerika je izuzetno prosperirala od proizvodnje duhana, trgovine krznom, brodogradnje i ribarenja. Sukladno tome, a suprotno mišljenju pojedinih autora, američke su kolonije tada te u nadolazećem stoljeću izuzetno doprinijele rastu vlastite ekonomske moći, a time i gospodarstvu matične zemlje, naročito kada se u obzir uzme merkantilistički orijentirana Engleska. Poput Francuske, Nizozemske i Španjolske, britanske su vlasti putem ekonomske eksploatacije kolonija izuzetno reducirale gospodarsku ovisnost o drugim zemljama. Osim toga, kolonije su uvozile britanske proizvode, stvorivši time sigurno tržište za dobra proizvedena u matičnoj zemlji.³

Paralelno s cvatućim gospodarstvom, rasla je i težnja američkih kolonija za samoupravom. Kraljevom guverneru konkurirale su tzv. kolonijalne skupštine. Slabi je utjecaj carske uprave, direktno i indirektno, kolonijalnim skupštinama prepuštao sve više ovlasti. Štoviše, imale su pravo odbijanja kojekakvih nameta te pravo predlaganja zakona. Navedeni je tip politike od strane matične zemlje potrajao sve do 1760-ih godina, no do tada su kolonije postigle toliku razinu samoupravljanja da se više nisu smatrale pukim podanicima britanskoga imperija.

³ May, H., McMillen, N.R., Sellers, C. (1996). *Povijest Sjedinjenih Američkih Država*, str. 20.

3. "Tko je onda Amerikanac, taj novi čovjek?"

3.1. Društvo i kultura tijekom 17. i 18. stoljeća

Proučavajući američku povijest od njenih početaka pa sve do Revolucije i Rata za nezavisnost, nameće se pitanje: Jesu li američke kolonije razvile posebno društvo i kulturu, te koji su procesi bili presudni?

Činjenica koju treba istaknuti jest kako se razvitak Amerike, za razliku od naroda Europe, nije ograničio unutar zastarjelih principa feudalnih gospodara. Naprotiv, nova se nacija gradila na netaknutim prostranstvima Novoga svijeta, koji nikada nije poznao tipične srednjovjekovne oblike opresije.⁴

Što se tiče sastava stanovništva tijekom 17. i 18. stoljeća, s obzirom da su kolonije osnovane od strane Britanaca, većinu su činili Englezi te njihovi potomci. Međutim, nove su skupine stanovnika dolazile i s drugih područja Staroga svijeta, naročito iz Srednje i Sjeverne Europe. Bili su to Francuzi (odnosno francuski protestanti), Irci, Nijemci i Nizozemci. Ne smije se zaboraviti i robovska snaga, odnosno crnci, koji su se u američke kolonije dovodili u vrtoglavih brojkama. Štoviše, crnačko će stanovništvo izuzetno porasti do Revolucije, kada će činiti petinu ukupne američke populacije.

Europski su doseljenici bili uglavnom mlađe dobi, dolazili su iz nižih društvenih slojeva, a sastojali su se od raznolikih skupina ljudi koje su varirale od običnih farmera pa sve do bjegunaca.⁵ No, jedna im je stvar bila zajednička – a to je želja za novim životom, daleko od europskih zakona i tradicija. Stoga su utjehu pronašli u Americi, koja je svim društvenim slojevima, osim robova, pružala mogućnost slobode, samodostatnosti i napretka.

Brojčano stanovništvo i gospodarski razvitak, naročito na području Nove Engleske, pridonijeli su rastu gradova i potaknuli proces urbanizacije i modernizacije društva. Dinamiku napretka i promjena posebno su osjetili priobalni gradovi, koji su uskoro stekli status gospodarskih, političkih i kulturnih središta kolonija.⁶ Međutim, dok su se na priobalju razvijali gradovi, u južnim su kolonijama vodeću društvenu ulogu držali plantažeri i imućni veleposjednici, koji su se uglavnom oslanjali na jeftinu radnu snagu, odnosno robove. Također, za razliku od

⁴ Franklin, F. (1943). *The Rise of the American Nation 1789 – 1824*, str. 11.

⁵ May, H., McMillen, N.R., Sellers, C. (1996). *Povijest Sjedinjenih Američkih Država*, str. 27-29.

⁶ May, H., McMillen, N.R., Sellers, C. (1996). *Povijest Sjedinjenih Američkih Država*, str. 29.

urbaniziranog i sve modernijeg sjevera, južne su kolonije ostale pretežito ruralne, kao i unutrašnjost kolonija i granična područja (zapadna područja koja graniče s teritorijem Indijanaca). Stoga korijene navedenih temeljnih razlika između industrijaliziranog Sjevera i ruralnog Juga pronalazimo još u kolonijalnom periodu, a tvorit će probleme još dugo nakon revolucije, te će naposljetku rezultirati Američkim građanskim ratom.

Intelektualni život kolonija, jedno od najvažnijih obilježja američkoga društva od početaka kolonija pa sve do izbijanja Revolucionarnog rata, svoj nagli razvoj u velikoj mjeri duguje pojavi prosvjetiteljstva. Ono je imalo značajan utjecaj na ondašnje društvo, koje je već bilo obilježeno jakim poduzetničkim duhom i željom za napretkom. Stoga je Novi svijet u 18. stoljeću predstavljao plodno tlo za načela prosvjetiteljstva, koje se temeljilo prvenstveno na racionalizmu, odnosno prednosti razuma pred emocijama. Jedan od pokretača prosvjetiteljstva, filozof John Locke, zagovarao je individualnu slobodu i pravo na razum. Lockeova posebnost je u tome što je njegovo poimanje države bilo daleko ispred svoga vremena. Smatrao je kako država ne može funkcionirati ako vlada nije po volji naroda, a upravo će se te ideje primijeniti u dokumentu temeljnom za američko odcjepljenje od matične zemlje, odnosno u Deklaraciji nezavisnosti.

Prosvjetiteljski duh koji se širio kolonijama urodio je plodom. Želja za naobrazbom te zaokret od religioznog ka svjetovnom bili su sve prisutniji, stoga su se diljem priobalja osnivale knjižare, škole i fakulteti, a posebnost toga doba predstavljalo je pokretanje novina. Prve uspješne novine tiskane su početkom 18. stoljeća, a do 1745. godine u opticaju diljem kolonija bilo je preko dvadeset listova.⁷ Čitale su se posvuda te su bile dostupne kako eliti, tako i običnome čovjeku. Stoga su s vremenom predstavljale jedno od sredstava komunikacije među kolonijama pomoću kojeg su se one čvršće povezale.⁸

⁷ Cincotta, H. (1998). *Američka povijest: kratki prikaz*, str. 37.

⁸ Greene, J.P., Pole, J.R. (2000). *A Companion to the American Revolution*, str. 75.

3.2. Rast populacije i Veliko vjersko buđenje

Uz sve navedene čimbenike koji su obilježili temelje tipičnoga američkoga čovjeka, bitno je naglasiti još dva procesa koji su potencijalno bili presudni za ulazak u Rat za nezavisnost, te u konačnici, za odcjepljenje od Britanaca i samostalnu američku državu.

Zaokret od religioznog ka svjetovnom poimanju svijeta doveo je 30-ih godina 18. stoljeća do vjerskoga pokreta zvanoga Veliko vjersko buđenje (*The Great Awakening*). Iako je pokret u svojim temeljima dao prednost emocijama i pobožnosti pred razumom te je u teoriji odbacivao intelekt, u praksi su se te ideje nešto drugačije manifestirale. Stoga je novi pokret, u suštini vjerski, izrodio modernizacijom i sekularizacijom američkoga društva. U društvu koje se moderniziralo i koje je napredovalo brzinom kojom su to činili američki kolonisti, isticala se potreba za duhovnošću. No, ono što su glavni nositelji novoga pokreta indirektno propovijedali jest kako svaki čovjek, kroz vjeru, ima pravo na spasenje, napredak i boljitak. Te su se ideje miješale i stapale s onima koje je postavilo prosvjetiteljstvo, a predstavljale su idealnoga američkoga čovjeka, stoga nije čudo kako su ostale relevantnima i tijekom revolucije. Sukladno težnji za duhovnošću i individualizmom, Veliko je vjersko buđenje također pokrenulo i populariziralo brojnost vjerskih ogranaka, što i dan danas obilježava Amerikance.

Dakle, nije na odmet pretpostaviti kako je vjersko buđenje jedan od ključnih događaja koji je savladao granice i razlike među kolonijama i međusobno povezao američko stanovništvo. Stoga se s razlogom naziva prvim istinski američkim događajem.⁹

Uz vjersko buđenje, nagli je porast stanovništva također obilježio Amerikance kolonijalnoga doba, kao i ostala razdoblja američke povijesti koja su uslijedila, gotovo do Građanskoga rata. Do 1770. godine, u samo 150 godina, američko je stanovništvo brojilo oko 2,5 milijuna. Populacijski *boom* takvoga tipa jedan je od prvih u svijetu.

Jedna od očitih poveznica između naglog porasta populacije i voljnosti kolonista za oružanim ustankom protiv britanskih vlasti jest brojnost vojno sposobnog stanovništva. I dok je na prijelazu u 18. stoljeće ideja odlaska u rat za neovisnost bila neostvariva, brojke su do 1775. godine dokazale suprotno.

⁹ May, H., McMillen, N.R., Sellers, C. (1996). *Povijest Sjedinjenih Američkih Država*, str. 37.

Također, populacijski je rast uzrokovao psihološki učinak kako na Amerikance, tako i na Britance. Za britanske je vlasti predstavljao opasnost koju su nastojali suzbiti tako što su predlagali raseljavanje i "raspršivanje" stanovništva po kolonijama, tako da kolonisti ne bi imali mogućnosti međusobno si pomagati. Međutim, do 1775. godine niti jedan pokušaj kontrole stanovništva na rubu revolucije, pa tako ni ovaj, nije urodio plodom. S druge strane, kolonisti su imali posve suprotan stav prema rastu populacije. Štoviše, smatrali su to američkom vrlinom te su naglašavali kako će Amerikanci po broju stanovnika uskoro prestići Engleze, što je bila ideja od izuzetne važnosti za doba u kojem je populacija predstavljala bogatstvo, a bogatstvo je značilo moć.¹⁰

4. Na putu prema nezavisnosti

4.1. Francusko-indijanski (Sedmogodišnji) rat

Polovicom 18. stoljeća, Francuska je u Sjevernoj Americi držala strateški bitne i prostrane teritorije oko rijeke Mississippi, Ohio te područja oko Velikih jezera, potisnuvši time Britance na priobalno područje Atlantskoga oceana. No, Francuzi su tada predstavljali prepreku i Amerikancima, prvenstveno zato što im je ekspanzija na Zapad bila onemogućena.

Također, dok je na granici američkih kolonija i indijanskoga teritorija kontinuirano dolazilo do konflikata, Francuzi su uspostavili dobre prijateljske odnose s indijanskim plemenima. Stoga je jedan od ciljeva britanskih vlasti bio pridobiti Indijance na svoju stranu, a sukladno tome i na stranu američkih kolonista.

Dugogodišnje tenzije između dviju europskih sila rezultirale su sukobom koji se naziva Francusko-indijanskim ratom, a koji je samo dio globalnog Sedmogodišnjeg rata. Francusko-indijanski rat ističe se po tome što je bio prvi u nizu francusko-britanskih sukoba na američkome tlu u kojemu su dobrovoljno sudjelovali američki kolonisti. Vrijedno je iskustvo tada stekao i izvanredni vojni strateg u nadolazećem Ratu za nezavisnost te ujedno i prvi predsjednik - George Washington.

¹⁰ Greene, J.P., Pole, J.R. (2000). *A Companion to the American Revolution*, str. 49.

Naposljetku je Engleska zbog vrhunske strategije i prvoklasnoga vodstva uspjela odnijeti pobjedu te istisnuti Francusku sa sjevernoameričkog kontinenta. No, pretjerani ponos i samouvjerenost Britanaca oko pobjede nad Francuzima rezultirat će slabim vojnim taktikama u borbi protiv kolonista u Ratu za nezavisnost.

4.2. Kolonijalna previranja nakon Francusko-indijanskog rata: počeci Američke revolucije

Kako je završio Sedmogodišnji rat, tako su se Britanci morali pobrinuti za golemo područja koja su stekli odnijevši pobjedu. Za to su trebali ne samo goleme količine novaca, već i učinkovitiji sustav vlasti kako bi uspjeli preuzeti kontrolu nad svojim kolonijama. No, stroge i represivne mjere od strane britanskih vlasti, među kolonijalnim stanovništvom izazvat će nemire koji će naposljetku dovesti do otvorene pobune i rata.

Sve do završetka rata 1763. godine, Britanija je, kada su u pitanju američke kolonije, vodila politiku "zdravoga nemara". Matična se zemlja gotovo uopće nije miješala u američke poslove te su kolonisti praktički bili prepušteni sami sebi. Stoga su kolonije do 1763. godine dostigle toliki stupanj samostalnosti da se gotovo više nisu smatrale podanicima britanske krune. Osim što se razvila posebna kultura i društvo koje je odudaralo od tadašnjeg europskog standarda, nagli razvitak i samodostatnost izazvali su kod Amerikanaca opći zanos, što je podrazumijevalo težnju za većim slobodama i pravima.

60-ih godina 18. stoljeća okončana je francuska prijetnja britanskim, odnosno američkim kolonijama. Stoga je put ka Zapadu otvoren, a za sve brojnije i razvijenije stanovništvo, naseljavanje je bilo nužno. No, Britanci su svoju politiku prema kolonijama promijenili. Naseljavanje iza gorja Allegheny je zabranjeno, čime je britanska vlada onemogućila širenje na Zapad. Cilj je bio lakša kontrola stanovnika i njihovih naselja, kao i zadržavanje stanovništva na priobalju, odnosno na točkama ključnim za trgovinu s Engleskom.¹¹ No, američki su kolonisti smatrali da je prodiranje na Zapad jedno od njihovih fundamentalnih prava. Gospodarski napredak i sve brojnije stanovništvo jednostavno iziskuje sve veći teritorij za naseljavanje. Stoga ova mjera može predstavljati prvi korak u kidanju veza između američkih kolonija i matične zemlje.

¹¹ Bratulić, V., Erent-Sunko, Z. (2007). *Događaji i okolnosti koje su prethodile donošenju Ustava Sjedinjenih Američkih Država*, str. 31.

Osim ograničavanja kretanja na novostečenom teritoriju, kolonisti su bili primorani suočiti se s još jednom strogom mjerom provedenom od strane Engleza. Iako je pobjedom u Francusko-indijanskom ratu prijetnja sa Zapada bila uklonjena, Britanci su pod krinkom sigurnosti i zaštite granica od potencijalnih napada od strane Francuza, Indijanaca i Španjolaca odredili kako će u kolonijama biti postavljen poveći kontingent regularne vojske.¹² Osim što je postavljanje trupa očito bilo namijenjeno suzbijanju bilo kakvih unutarnjih nemira, zakon iz 1765. godine (*Quartering Act*) dodatno je opteretio već ogorčene koloniste. Naime, zakon nalaže kako su američki kolonisti obvezani ne samo pružiti smještaj i hranu britanskim vojnicima, već i da bi sve te troškove trebali snositi sami. Kolonisti su tako opterećeni kako nepoželjnim trupama oko svojih domova, tako i izdvajanjem za te iste trupe iz vlastitih džepova. No, Britanci će biti ustrajni u želji da se troškovi uzdržavanja vojske pokriju oporezivanjem samih kolonija, a ne matične zemlje.

Iako je situacija u kolonijama u tako kratkom periodu postala nesnosna, činilo se kako je provođenje strogih mjera i zakona koji ograničavaju i kontroliraju američko stanovništvo, ekonomiju i financije tek započelo. No, prvu veliku krizu između kolonija i britanskih vlasti uzrokovao je Zakon o biljezima već 1765. godine.¹³ Novi je zakon prijetio svim slojevima društva, od obrtnika, preko novinara pa do odvjetnika, odnosno svakome tko se bavio bilo kakvim oblikom poslovanja.¹⁴ Stoga su se kolonije protiv ovako restriktivnih zakona mogle boriti jedino zajedničkim snagama, što je rezultiralo njihovim udruživanjem i na političkoj razini.

4.3. Oporezivanje bez zastupstva

Sve u svemu, glavna nepravda nanijeta kolonijama nisu bili samo teški porezi, već i činjenica da su oni nametnuti od strane britanskog parlamenta. Narod je smatrao kako su oporezivanje trebali provoditi izabrani predstavnici kolonija tj. kolonijalne skupštine. Sve ostalo je nekonstitucionalno i predstavlja zadiranje u jedno od fundamentalnih prava Amerikanaca.

¹² Marston, D. (2002). *The American Revolution 1774 – 1783*, str. 9.

¹³ Bratulić, V., Erent-Sunko, Z. (2007). *Događaji i okolnosti koje su prethodile donošenju Ustava Sjedinjenih Američkih Država*, str. 31.

¹⁴ Cincotta, H. (1998). *Američka povijest: kratki prikaz*, str. 63.

Dakle, osim što su zakoni bili restriktivni i apsurdni, ujedno su se kosili s dugom američkom tradicijom.

Kolonisti se stoga kolektivno odupiru zabranama i nametima matične zemlje, zato što bi suprotno upućivalo na priznanje britanske nadmoći i kontrole nad kolonijama te podrivanje vlastite slobode.

Sukladno je tome nastao slogan "oporezivanje bez zastupstva" (eng. *no taxation without representation*) kao glavna američka krilatica u predratnom razdoblju, koja ujedno predstavlja jedno od najvećih povoda za revoluciju, odnosno Rat za nezavisnost.

Kolonisti su izvukli prvu veću pobjedu u borbi protiv nepravednih nameta te je Zakon o biljezima uskoro ukinut, no Britanci nisu popuštali pod pritiskom kolonija. Štoviše, uvedeni su Townshendovi zakoni, koji su nametali poreze na osnovne potrepštine poput papira, stakla, boje, olova i čaja.¹⁵ Rezultat je bio još veći val nasilja usmjeren protiv britanskih službenika. Nemiri su bili najzastupljeniji u priobalnim gradovima, a posebno u Bostonu gdje je puk fizički napadao carinske službenike, na što su britanske vlasti u Boston poslale nekoliko tisuća pripadnika regularne vojske.

Međutim, stanovništvo je postavljanje vojske u Bostonu interpretiralo kao nepravedni pokušaj kontrole nad civilnom zajednicom koja se samo pokušava izboriti za svoja prava. Kolonijama su čak počele kružiti glasine o napadima i pljačkama od strane vojnika.¹⁶

Tenzije su 1770. godine dosegle vrhunac, kada su kolonisti fizički napali britanske vojnike stacionirane u Bostonu. Došlo je do oružane borbe, tijekom koje je nekolicina kolonista poginula, a nekolicina je bila ranjena.

Incident je u povijesti zabilježen pod nazivom "Bostonski masakr", a prema kolonistima, žrtve nasilja posljedica su britanske nemilosrdnosti i tiranije.¹⁷ Iako je prijezir prema britanskim vlastima već cirkulirao kolonijama, incident je namjerno preuveličan u svrhu pooštrenja antibritanske propagande.

¹⁵ Marston, D. (2002). *The American Revolution 1774 – 1783*, str. 11.

¹⁶ Marston, D. (2002). *The American Revolution 1774 – 1783*, str. 11.

¹⁷ Cincotta, H. (1998). *Američka povijest: kratki prikaz*, str. 66.

4.4. Bostonska čajanka

Townshendovi zakoni su uskoro povučeni, no porez na čaj se zadržao. Britanska vlada, smatrajući američke koloniste svojim subjektima, nije odustajala od nepravednog nametanja poreza kolonijama. Međutim, ni kolonisti nisu odustajali od već dominantnoga načela u američkome društvu, odnosno da oporezivanja bez zastupstva ne smije biti. Ovakva je politika štetila i kolonijama i matici, jer je bojkot nad britanskim proizvodima bio neizbježan.

Nakon trogodišnjeg razdoblja relativna mira, već 1773. godine izbija nova kriza. Nametnut je novi porez na čaj, što dokazuje kako Britanci uporno sabotiraju kolonijalne slobode. Stoga je američko društvo ovoga puta odgovorilo na puno oštrij način.

U Bostonu je došlo do incidenta nazvanog "Bostonska čajanka." Pobunjenici, predvođeni Samuelom Adamsom i Johnom Hancockom, prurušeni u Indijance, ušuljali su se na brodove Istočnoindijske kompanije te su nekoliko desetaka tona čaja pobacali u more.

Bostonska čajanka simbolizirala je podmaklu fazu protesta protiv već očajnih britanskih zakona, stoga je razumno kako kolonisti nisu htjeli odgovarati za počinjenu štetu, niti je nadoknaditi. S druge strane, Britanci su se svojim reakcijama na američki prkos stali pomalo vrtjeti u krug, stoga su ponovno odgovorili još strožim, tzv. "Nepodnošljivim" zakonima. Najrigorozniji među njima bio je Zakon o Quebecu, kojim je određena vjerska tolerancija katolicima u koloniji Quebec, a njezine su granice proširene sve do rijeke Ohio. Osim što su bile gotovo okružene francuskim katolicima, kolonijama je ponovno osporeno pravo na teritorije zapadno od Apalačkoga gorja.

Ovim je činom britanska premoć u kolonijama okončana. Kolonisti su, naročito oni najutjecajni, smatrali da je napadu na temeljna američka prava i slobode došao kraj. Stoga su kolonije konačno odlučile uzeti stvar u svoje ruke i zajednički okončati nepoželjnu politiku matične zemlje.

5. Prvi Kontinentalni kongres: zadnja stanica pred ratom

Do 1774. godine, svijest o vlastitom nacionalnom identitetu i nacionalnoj državi, kod većine je američkih kolonista dosegla vrhunac. Uz činjenicu kako su se kolonisti odavno otuđili od kulture i običaja matične zemlje, nacionalni osjećaji bili su dodatno intenzivirani nasilnim metodama Britanaca u zatiranju temeljnih kolonijalnih prava i sloboda. Širenju ideja o potpunoj nezavisnosti svakako su pridonijele i poznate, utjecajne političke ličnosti, poput Samuela Adamsa.

Opće nezadovoljstvo britanskim tretiranjem američkih kolonija navelo je političke predstavnike na poduzimanje konkretnih mjera protiv Velike Britanije. Stoga su se u jesen 1774. godine u Philadelphiji sastali delegati svih kolonija, osim Georgie, na Prvom kontinentalnom kongresu. Važno je napomenuti kako je određeni dio stanovništva još uvijek bio umjerenih pogleda prema odnosu s Engleskom, tako da si delegati nisu mogli priuštiti naglo istupanje s radikalnim idejama o nezavisnosti. Bili su svjesni kako bi potpuna nezavisnost izazvala veliku podjelu u američkom društvu te kako kolonije, unatoč visokom stupnju samostalnosti, vjerojatno još nisu spremne na takav radikalan potez. Stoga je zadatak Prvog kontinentalnog kongresa prvenstveno bio ispravljanje nepravdi nanesenih od strane britanskih vlasti, odnosno povratak nekih temeljnih, već odavno stečenih prava i sloboda, poput samouprave i naseljavanje Zapada.

Unatoč razumnim zahtjevima kolonijalnih vlasti i pokušaju sprječavanja eskalacije nemira u oružane sukobe, britanski kralj George III. podcijenio je ozbiljnost situacije te je odbijao kompromise. Stoga je kolonistima praktički postavio ultimatum. Ili će se pokoriti, ili će ih morati poraziti.¹⁸ Vjerojatno se nadao kako će kolonisti mirno odbaciti sve zahtjeve i zaboraviti na sve nepravde koje su im nanijete.

Međutim, zanimljivo je kako britanske vlasti nisu prepoznale da se ne radi o nekoj lokalnoj pobuni, već o masovnom ustanku koji će, kako vrijeme prolazi, biti nemoguće ugušiti.¹⁹ Tenzije u kolonijama dodatno su intenzivirane prisutnošću britanskih trupa, dok su s druge strane i kolonijalne vlasti polako pripremale dobrovoljačke jedinice. Bila je to točka bez povratka.

¹⁸ Cincotta, H. (1998). *Američka povijest: kratki prikaz*, str. 70.

¹⁹ Marston, D. (2002). *The American Revolution 1774 – 1783*, str. 14.

6. Rat za nezavisnost i Drugi kontinentalni kongres

Iako su tenzije između sukobljenih strana vrhunac doživjele neposredno nakon Prvoga kontinentalnog kongresa, *Revolutionary War* službeno je otpočeo tek na proljeće 1775. godine, sukobima između američkih dobrovoljaca i britanske vojske u Lexingtonu i Concordu. Obje su strane oklijevale započeti s paljbom, te se zapravo ne zna koja je ispalila prvi hitac.

Na povratku iz Concorda, britanska je vojska napadnuta iz zasjede, prilikom čega je stradalo mnoštvo Britanaca i ponešto Amerikanaca. No, pripadnici radikalna usmjerenja iskoristili su priliku i diljem kolonija proširili vijest o navodnom britanskom masakru nad nevinim, civilnim stanovništvom.²⁰ Potencijalni je cilj ovakve propagande bio navesti i umjerene koloniste da se pridruže pokretu.

Rezultat događaja iz Lexingtona i Concorda bio je povod ponovnom sastajanju predstavnika američkih kolonija, ovoga puta na Drugom kontinentalnom kongresu u svibnju 1775. godine. Kongres je preuzeo ovlasti poput usvajanja pojedinih dokumenata, organizacije kolonijalne vojske, taktika i strategija, te postavljanja Georgea Washingtona za vrhovnog vojnog zapovjednika. Stoga je Kongres praktički predstavljao privremenu vladu, te je služio kao temelj organizacije buduće američke vlade.

Unatoč činjenici da je Američka revolucija već otpočela, zastupnici na Drugom kontinentalnom kongresu ponovno su za prvenstveni cilj odredili povratak i očuvanje samouprave i povlastica u sklopu britanskoga carstva. Iako je mnoštvo pobornika nezavisnosti bilo prisutno, američko je društvo po tom pitanju još uvijek bilo neodlučno. Predstavnici nisu htjeli istupiti s idejama koje su smatrali preradikalnima. Stoga je, u svrhu izbjegavanja daljnjeg oružanog sukoba, po posljednji puta upućena adresa kralju. Međutim, naposljetku su američki kolonisti i službeno optuženi za pobunu i izdaju. Sukladno tome, ovo je obraćanje britanskim vlastima ujedno bilo i posljednje takvo okupljanje američkih predstavnika kao britanskih subjekata.

Postalo je jasno kako britanske vlasti nisu voljne popustiti, te kako je povratak na stanje prije revolucije nemoguć. Stoga je bilo nužno, unatoč ideološkim podjelama kolonista, ići u smjeru potpunoga odcjepljenja od matične zemlje i stvaranja zasebne, samostalne države.

Američki rat za nezavisnost spadao je u potpuno jedinstvenu skupinu oružanoga sukoba onoga doba. Njegova posebnost je u tome što su se sukobi vodili na teritoriju Novoga svijeta, uz

²⁰ Bratulić, V., Erent-Sunko, Z. (2007). *Događaji i okolnosti koje su prethodile donošenju Ustava Sjedinjenih Američkih Država*, str. 37.

političke implikacije koje su odudarale od tadašnjih europskih standarda – iako se na početku nije dalo raspoznati točne ciljeve kolonista, u globalu se ratovalo za novu, nezavisnu državu i naciju. Britanci nisu imali razrađenih taktika za ophođenje s ovakvim ustankom, te je svaki njihov korak izazvao kontraefekt. Stoga, čak i da su na kraju odnijeli pobjedu, upitno je bi li se uspjeli nositi sa nacionalnim zanosom koji je vladao kolonijama.

S obzirom na karakter sukoba, početkom rata Britanci su imali relativno mali broj vojnika. Ohrabreni uspjehom u Sedmogodišnjem ratu i statusom svjetske vojne sile, podcijenili su američke snage, smatrajući ih malom, neuvježbanom i nekoordiniranom grupom vojnika koja će pobjeći jednom kad ugleda britansku silu. No, predanost borbi američke kontinentalne vojske bila je izvanredna. Stoga su Britanci već od samoga početka bili na gubitku, jer se njihove taktike nisu mogle primijeniti na nepoznatom teritoriju. U brojnim okršajima nisu ni imali ikakvu taktiku, a njihova bi neodlučnost više puta Amerikancima dopustila bijeg na sigurno. Bili su tisuće kilometara udaljeni od doma, konstantno okruženi neprijateljskim jedinicama, te su, povrh svega, imali velikih poteškoća u snabdijevanju vojske. Tek se ulaskom Francuske u rat 1778. godine broj britanskih jedinica povisio.

Uz incidente na početku rata, kada su Britanci optuženi za pokolj nad nevinim stanovništvom, i tijekom rata mnogi su se potezi neprijateljske vojske preuveličali i koristili u propagandne svrhe. Tako su npr. njemački plaćenici optuženi za pljačke i napade na okolne farme, a ujedno se prozvalo Britance zbog pomoći od plaćeničke vojske. Ovakve su insinuacije Amerikanaca ipak bile pomalo licemjerne, jer su i sami primali pomoć strane vojske, a kriminalne su radnje bile obostrane. Međutim, kardinalnu grešku koju su Britanci počinili jest regrutiranje nekoliko tisuća Indijanaca kako bi popunili vlastite oružane snage. S domorodačkim su stanovništvom konflikte vodili i kolonisti, i Britanci, naročito oko ekspanzije na Zapad. Stoga se ovaj potez od strane britanske vlade interpretirao kao provokacija američkoga stanovništva, a kontroverzu je izazvao i u samoj Britaniji.²¹

U prvoj fazi rata, značajan je dio stanovništva bio skeptičan po pitanju potpunog raskida svih veza s Engleskom. Međutim, mnogi su događaji, kao i stav britanskih vlasti, nagnali i one neutralne koloniste na ideje o potpunoj nezavisnosti i nužnosti odvajanja od Engleske.

²¹ Marston, D. (2002). *The American Revolution 1774 – 1783*, str. 19.

6.1. Deklaracija nezavisnosti: temelj američke slobode

Već u siječnju 1776. godine izlazi spis Thomasa Painea u kojemu se oštro kritizira britanski sustav vlasti. Po prvi se puta detaljno iznose razlozi za odbacivanje tuđinske vlasti i nužnosti proglašavanja nezavisnosti. Paineovi su pamfleti tiskani i brzinom munje prošireni među američkim stanovništvom.

Nekoliko je mjeseci kasnije, u lipnju 1776. godine, Kongres odredio odbor od pet članova koji su zaduženi za pripremu Deklaracije o nezavisnosti. Među članovima odbora bili su i Očevi osnivači Sjedinjenih Država (eng. *Founding Fathers*) poput Johna Adamsa, Benjamina Franklina, te Thomasa Jeffersona, koji je ujedno i glavni tvorac dokumenta. Očevima osnivačima smatraju se utjecajne političke ličnosti raznovrsnih društvenih pozadina i zanimanja, a zaslužnih za pobjedu američkih snaga u Ratu za nezavisnost, kao i za osnutak Sjedinjenih Američkih Država koji je potom uslijedio. Među najvažnije Očeve osnivače također se ubrajaju John Jay, James Madison, Alexander Hamilton, te George Washington. Njihovim je zaslugama 4. srpnja 1776. godine Deklaracija o nezavisnosti usvojena.

Međutim, dva dana prije usvajanja Deklaracije, Kongres je odluku o odcjepljenju već donio. S obzirom da je Rat za nezavisnost bio u punom zamahu, Americi je trebala vanjska vojna i financijska pomoć. Stoga je jedan od ciljeva američkih predstavnika, uz nezavisnost, bio i pridobivanje Francuske kao saveznika u borbi protiv neprijatelja. Francuzi su Amerikancima slali pomoć još od svibnja iste godine, stoga je Deklaracija poslužila kao svojevrsno opravdanje odcjepljenja od matice, kao i garancija odanosti Francuskoj.

Što se tiče same Deklaracije, problem se javlja već u njezinom nazivu. Naime, dokument je usvojen pod nazivom:

„DEKLARACIJA NEZAVISNOSTI

Drugog kontinentalnog kongresa, 4. srpnja 1776.

Jednoglasna deklaracija trinaest sjedinjenih država Amerike“²²

Međutim, Sjedinjene Američke Države, kao savez država u današnjem smislu, tada još ne postoje kao institucija. Sukladno izvornoj namjeri američkih predstavnika, što je službena

²² The Declaration of Independence and the Constitution of the United States. Preuzeto sa: <https://www.uscis.gov/sites/default/files/USCIS/Office%20of%20Citizenship/Citizenship%20Resource%20Center%20Site/Publications/PDFs/M-654.pdf>

objava nezavisnosti, u dokumentu se ne spominje organizacija nove vlasti. Stoga bivše kolonije nisu još službeno sačinjavale konfederaciju, a još manje jednu cjelovitu državu. Jedino tijelo koje međusobno povezuje kolonije i ima političku moć djelovanja kao privremena vlada, jest Kongres.

Nadalje, što se tiče strukture Deklaracije, dokument se otvara preambulom, odnosno uvodnim tekstom. Zatim slijedi pravna osnova (prirodno pravo). Središnji dio tvori preuveličani popis optužbi usmjerenih prema engleskome kralju, a zatvara se zaključkom, odnosno presudom.²³

U tekstu kojim se otvara Deklaracija, prvenstveno se ističe potreba za opravdanjem čina odcjepljenja od matice Engleske. Navodi kako je došlo do trenutka raskidanja političkih veza s drugom državom, te kako američki narod ima pravo, kao i ostali narodi svijeta, na stvaranje vlastite države.

Središnji se dio uglavnom temelji na teoriji prirodnoga prava. Stoga se ističu fundamentalna prava svakoga čovjeka na život, na slobodu, te na potragu za srećom:

„Držimo da su te istine same po sebi očite, da su svi ljudi stvoreni jednaki, da ih je njihov Stvoritelj obdario nekim neotudivim Pravima, da među neka od njih spadaju Život, Sloboda i potraga za Srećom. Da su, kako bi se osigurala ta prava, među Ljudima organizirane Vlade koje svoje pravedne ovlasti crpe iz zadovoljstva onih kojima upravljaju, da, kad god neki Oblik Vlade postane destruktivan po te ciljeve, Narod ima Pravo promijeniti je ili ukinuti te osnovati novu Vladu, čiji će temelji počivati na takvim načelima i organizirati njezine ovlasti tako kako će se njima činiti najdjelotvornije po njihovu Sigurnost i Sreću.“²⁴

Navedeni je paragraf izuzetno bitan dio Deklaracije, jer razjašnjava koliko su Amerikanci zapravo bili ispred svoga vremena. Thomas Jefferson središnji je dio teksta temeljio na modernim i liberalnim idejama prosvjetiteljstva, koje je duboko obilježilo američko društvo 18. stoljeća. Stoga ističe načela utjecajnoga filozofa Johna Lockeja, odnosno pravo na razum i individualnu slobodu. Smatrao je kako država može funkcionirati samo kada je vlada izabrana i podržana od strane naroda. No, u slučaju da je vlada nametnuta, narod ima svako pravo zbaciti tiransku vlast. U ovim je idejama Jefferson prepoznao ondašnju političku situaciju, jer američki je narod godinama trpio restriktivnu i nepravednu politiku britanske krune. No i tome je došao kraj, te će Amerika uskoro naći svoje mjesto pod suncem kao samostalna, zasebna država, čija

²³ Bratulić, V., Erent-Sunko, Z. (2007). *Događaji i okolnosti koje su prethodile donošenju Ustava Sjedinjenih Američkih Država*, str. 38.

²⁴ Cincotta, H. (1998). *Američka povijest: kratki prikaz*, str. 73.

će vlada slijediti interese građana i čiji će građani podržavati tu istu vladu. Locke i Jefferson su, prema tome, u svojim tekstovima *de facto* uspjeli iznijeti temelje demokracije kakvu poznajemo danas.

Međutim, u dokumentu se može primijetiti jedan veliki propust. Unatoč modernim i liberalnim idejama, poput prava svakoga čovjeka na slobodu i napredak, ni u jednom se retku dokumenta ne spominju ni žene, a još manje robovi, kao ravnopravni članovi društva. Stoga je Deklaracija samo u teoriji promovirala temeljna ljudska prava, jer u praksi se ropstvo nije planiralo istrijebiti. Štoviše, mnogi su utjecajni članovi društva, pa čak i budući predsjednici, na svojim posjedima imali robove.

U prethodnjem se dijelu dokumenta nalazi iscrpan popis optužbi protiv britanskoga kralja. Nabraja se gotovo trideset povreda temeljnih prava američkih kolonista, u sklopu čega su preuveličani zločini britanskih vlasti. Vlast Georgea III. uglavnom se poistovjećuje s tiranijom. Kralja i britanski parlament optužuje se za oduzimanje prava na samoupravu, kao i za nekonstitucionalno nametanje poreza i narušavanje američkog trgovinskog sustava. Optužbe su išle i u smjeru britanske vojske, stoga se britanske vlasti optužuju za stacioniranje trupa koje nisu imale namjeru obraniti američke kolonije od upada Indijanaca, već su služile gušenju ustanaka iznutra.

Ovim se iscrpnim nabrojanjem nepravdi i zločina u prvome redu želi ukazati na strpljivost i tolerantnost bivših američkih kolonija, koje je tuđinska vlast dovela do ruba. Stoga se potpunu odgovornost za eskalaciju sukoba prebacuje na britanske vlasti, i njihovu represivnu i tiransku politiku prema svojim navodnim sunarodnjacima.

U posljednjem se dijelu dokumenta, odnosno u zaključku, mogu uočiti važna obilježja organizacije američke vlade, iako ona nije razjašnjena. Bivše se kolonije nazivaju ujedinjenim, slobodnim i nezavisnim državama, kojima po činu odcjepljenja pripadaju ovlasti poput objave rata, sklapanja mira te uspostave trgovine. Također se naglašava prekid bilo kakva savezništva s britanskom krunom, kao i potpuno raskidanje političkih veza s Velikom Britanijom.

6.2. Posljedice potpisivanja Deklaracije nezavisnosti

Usvajanje Deklaracije nezavisnosti predstavljalo je prekretnicu Američke revolucije. Nema sumnje kako je dokument ostavio duboki trag, kako na Ameriku, tako i na svijet.

Što se tiče samoga rata, dokument je bio iznimno važan zbog njegova pozitivna efekta na kontinentalnu vojsku.²⁵ Među vojnicima je izazvao entuzijazam i podigao moral, čime je omogućena veća učinkovitost u borbi protiv neprijatelja.

Jedinstvenost je Deklaracije u činjenici kako se prvi puta ističu osnovna ljudska prava, te je sukladno tome pružila načela na koja će se Abraham Lincoln pozivati pri ukidanju ropstva. No, Deklaracija nije imala utjecaja samo na domaćem teritoriju. U sklopu Američke revolucije, potresla je Francusku u kojoj je također naposljetku izbila revolucija, a kasnije i cijeli europski kontinent. Europa će još dugo nastojati ugušiti i voditi krvave bitke protiv revolucionarnih i modernih ideja Novoga svijeta.

Međutim, ne smiju se zanemariti ni negativne posljedice i propusti u donošenju temeljnoga dokumenta američke slobode. Kao što je već spomenuto, unatoč činjenici što se više puta ističu temeljne ljudske slobode, u američkome je društvu još dugo opstala institucija ropstva koja se kosila s načelima navedenima u Deklaraciji. Robovi su se još uvijek smatrali samo subjektima bijelaca. Stoga će se ova neetična i neljudska praksa rješavati još dugo vremena nakon revolucije, te će kulminirati krvavim Građanskim ratom.

Nadalje, pitanje organizacije vlasti se također ostavlja otvorenim, jer obveze država jedne prema drugoj nisu razjašnjene. Iščitavanjem Deklaracije, odnosno njezina zaključka, ne može se zaključiti radi li se o konfederaciji u kojoj svaka savezna država prati svoje interese, ili se radi o centraliziranoj državnoj tvorevini u kojoj se pazi na interese države kao cjeline. No, kao što je slučaj sa ropstvom, predstavnici se nisu dotaknuli pitanja o organizaciji nove države iz očitih razloga – a to je ratno stanje koje je tada vladalo, kao i potrebitost pridobivanja strane pomoći, prvenstveno Francuske.

Što se tiče društvenoga aspekta tadašnje Amerike, službeno je odcjepljenje od Engleske izazvalo prvi ozbiljni rascjep. Iako su dobar dio društva činili pobornici nezavisnosti, bilo je i onih koji su po tom pitanju još uvijek bili neutralni, kao i onih koji su u potpunosti odbijali raskidanje političkih veza s maticom, smatrajući da su američki predstavnici otišli predaleko.

²⁵ Marston, D. (2002). *The American Revolution 1774 – 1783*, str. 37.

Stoga je tijekom revolucije značajan dio stanovništva otvoreno podupirao britansku krunu (tzv. lojalisti), a nakon rata se bivše britanske kolonije napuštalo u desecima tisuća.²⁶

6.3. Kraj rata

Sukobi između Amerikanaca i Britanaca uglavnom su se vodili s promjenjivom srećom, no odlučna je pobjeda Amerikanaca kod Saratoge u listopadu 1777. godine predstavljala prekretnicu u Ratu za nezavisnost. Počevši sa 1778. godinom, sreća je uglavnom pratila američke snage. S Francuskom je potpisan Sporazum o prijateljstvu kojim je priznata nezavisnost bivših kolonija. Osim toga, dugo je iščekivano francusko pojačanje konačno stizalo. Osim Francuske, u rat su protiv Britanaca (ne nužno na strani Amerike) ušle Španjolska i Nizozemska. Europske snage, u kombinaciji s kolonijalnom vojskom, izuzetno su iscrpile Englesku. Američka je pobjeda bila neizbježna.

Mirovni su pregovori započeti 1782. godine, a u rujnu 1783. službeno je sklopljen mirovni sporazum u Parizu te je Rat za nezavisnost službeno okončan. Engleska je bila primorana priznati svoje bivše kolonije kao zasebne, nezavisne i suverene države, te im je predala sve svoje teritorije koji im se pružaju na sjever, zapad i jug, s granicom na rijeci Mississippi.²⁷ Od toga su trenutka Amerikanci imali sve uvjete za samostalnu i stabilnu državu, stoga je jedini preostali zadatak bio uspostaviti nacionalnu vladu.

²⁶ Bratulić, V., Erent-Sunko, Z. (2007). *Događaji i okolnosti koje su prethodile donošenju Ustava Sjedinjenih Američkih Država*, str. 39.

²⁷ Cincotta, H. (1998). *Američka povijest: kratki prikaz*, str. 78.

7. Službeni svršetak revolucije i uspostava središnje vlade

Razdoblje od svršetka Rata za nezavisnost pa do odabira Georgea Washingtona kao prvoga američkoga predsjednika obilježeno je previranjima oko organizacije vlasti novonastale države.

Kontinentalni kongres imao je ograničene ovlasti. Njegova je primarna zadaća bila obraniti bivše kolonije tijekom Rata za nezavisnost. S obzirom da su Amerikanci iz rata izašli kao pobjednici, nametalo se pitanje uspostave sustava vlasti.

Jedno je od gorućih pitanja bilo hoće li svaka pojedina država biti voljna odreći se svojega suvereniteta u korist nacionalne vlade. Ovakvom se problemu moralo oprezno pristupiti, jer zadnja stvar koju novopečena država želi jest još jedna tiranska vlast.

S obzirom da je novi sustav vlasti hitno bio potreban, uskoro je sazvan Ustavotvorni kongres. Nakon dugih pregovora postignut je kompromis, te je najstariji pisani ustav u svijetu, odnosno Ustav Sjedinjenih Američkih Država, usvojen u rujnu 1787. godine. Ovim se događajem formalno označava kraj Američke revolucije, a prava je nacionalna država konačno osnovana.²⁸ Ustavom je konačno postignuta savršena ravnoteža između suvereniteta svake države i središnje vlade.

Već se tada znalo tko će biti predsjednik. George Washington bio je intelektualno jak, plemenit čovjek, izvanredni general i vojni strateg i pobornik republikanskih ideala. Uz to se više puta dokazao kao sposoban lider, stoga je 1789. godine jednoglasno izabran za prvoga američkoga predsjednika. U povijest je ušao kao prvi i jedini predsjednik Sjedinjenih Američkih Država koji je osvojio svaki pojedini glas izbornoga kolegija. Stvorena je trodioba vlasti, odnosno politički sustav koji djeluje i dan danas. Revolucija je službeno završila, a nova je američka nacija i država konačno zauzela svoje mjesto u svijetu.

²⁸ Franklin, F. (1943). *The Rise of the American Nation 1789 – 1824*, str. 21.

8. Zaključak

Američki je put prema nezavisnosti i stvaranju vlastite države uistinu jedinstven. Prije svega, neosporivo je kako se na teritoriju Novoga svijeta, izvan dohvata britanskoga utjecaja te kulture i institucija Staroga svijeta, postupno formiralo novo društvo. Taj je "novi čovjek", Amerikanac, s vremenom u potpunosti odudara od prosječnog Europljanina. Sukladno tome, nametanje europskih vrijednosti kolonijama Novoga svijeta nije moglo proći bez posljedica.

Jedan od uzroka britansko-američkih konflikata jest nepravedno oporezivanje kolonija od strane britanskih vlasti. Iako bi se kao rješenje "oporezivanja bez zastupstva" moglo nametnuti biranje američkih predstavnika u britanski parlament, prema britanskome principu moguće je kako bi američke interese zastupao samo jedan jedini kolonist, i to vjerojatno pripadnik elite. Prema tome, da su britanske vlasti odustale od tako oštre politike prema svojim kolonijama, do revolucije vjerojatno ne bi ni došlo. Jednom kad je Rat za nezavisnost izbio, solidan je broj kolonista još uvijek bio lojalan britanskoj kruni. Međutim, čak i da su Amerikanci izašli iz rata kao gubitnici, teško je moguće da bi matična zemlja uspjela prebroditi političke implikacije i nacionalni zanos koji su na površinu isplivali zahvaljujući Američkoj revoluciji. Povrh svega, nevjerojatna je činjenica, koja se često zanemaruje, kako su Amerikanci uopće uspjeli poraziti svjetsku velesilu. Iako su europske sile uvelike pridonijele borbi za američku stvar, moral američke kontinentalne vojske kao i opći zanos koji je vladao u društvu naposljetku su odigrali glavnu ulogu.

Ratifikacijom američkoga Ustava i formiranjem nacionalne vlade, revolucija je i službeno završila. Nova država satkana je po republikanskim principima, a rođenje je nove nacije zapečaćeno. Moderna prosvjetiteljska i demokratska načela istaknuta u Američkoj revoluciji ostavila su neizbrisivi trag kako u Novom, tako i u Starom svijetu. Stoga je Američka revolucija utrla put tekovinama koje su u Europi dovele do krvavih borbi i naposljetku rezultirale pokretima obilježenim nacionalnim zanosom i svijesti o vlastitome nacionalnom identitetu.

9. Literatura

Internetski izvori:

The Declaration of Independence and the Constitution of the United States. Preuzeto 26. srpnja 2019.

<https://www.uscis.gov/sites/default/files/USCIS/Office%20of%20Citizenship/Citizenship%20Resource%20Center%20Site/Publications/PDFs/M-654.pdf>

Znanstveni radovi:

Bratulić, Vjieran, Erent-Sunko, Zrinka (2007). *Događaji i okolnosti koje su prethodile donošenju Ustava Sjedinjenih Američkih Država*.

Knjige:

Cincotta, Howard (1998). *Američka povijest: kratki prikaz*. Vienna: USIA regional program office.

Franklin, Francis (1943). *The Rise of the American Nation 1789 – 1824*. New York: International Publishers.

Greene, Jack P., Pole, J. R. (2000). *A Companion to the American Revolution*. Oxford: Blackwell Publishers.

Marston, Daniel (2002). *The American Revolution 1774 – 1783*. Oxford: Osprey Publishing.

May, Henry, McMillen, Neil R., Sellers, Charles (1996). *Povijest Sjedinjenih Američkih Država*. Zagreb: Barbat.

